

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Ігнатенко Катерина Володимирівна

к. пед. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

За даними Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних сил України, 80% українських військовослужбовців, задіяних в антитерористичній операції, внаслідок інтенсивності бойових дій та тривалого часу перебування в зоні АТО отримали психологічні травми. Але у випадках, коли не задовольняються базові потреби, про успішну адаптацію до умов життя після повернення із зони проведення АТО не може йти мови, тому багато що залежить і від соціального забезпечення державою учасників бойових дій.

Мета статті розглянути види соціального забезпечення та особливості реабілітації учасників бойових дій.

Наразі існують такі категорії учасників бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО:

1. Військовослужбовці (військовозобов'язані, резервісти) та працівники ЗСУ, Нацгвардії, СБУ, державної прикордонної служби, державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур.

2. Особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники МВС України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, ДСНС, ДПтС, інших утворених відповідно до законів України військових формувань.

3. Особи, які у складі добровольчих формувань брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, МВС України, Національної гвардії України та інших військових формувань та правоохоронних органів.

Нажаль, наслідком будь яких військових конфліктів є зменшення показнику здоров'я як фізичного, так і психічного, особливо тих людей, які приймали безпосередню участь у збройному конфлікті – учасників бойових дій. Якщо ми говоримо про воїнів АТО, то сьогодні наша країна стикнулася з тим, що до фахівців звертаються люди не тільки з фізичним боєм, пораненнями, контузійми, каліцтвом, а ще й приходять зі своїми душевними травмами. Військовослужбовцям необхідна цілеспрямована психологічна допомога для подолання посттравматичних стресових розладів (ПТСР). ПТСР або „воєнний синдром” виражається у безсонні, кошмарах, приступах самозвинувачення, агресії на всіх і на себе в тому числі, відчуттям зради і несправедливості долі, депресії, важкому психічному стані. Інколи, замало реабілітації у шпиталях та лікарнях або загоїти фізичні рани. Людям, що повернулися з війни, потрібна психологічна й соціальна реабілітація. Цим повинні займатися професійні лікарі-психотерапевти, спеціалісти з подолання ПТСР, можливо, колишні військові, які пройшли спеціальне навчання, адже довіри до них буде більше, як до „рівного”. Форми роботи з бійцями можуть бути як групові (лекції, тренінги), так й індивідуальні (бесіда).

Але є категорія військових, які за тих чи інших причин залишаються поза увагою фахівців. В такому разі складнощі реабілітаційного пост воєнного періоду лягають на плечі рідних та близьких. Родичі повинні знати з чим вони можуть стикнутися у цей період, які ознаки будуть вказувати на те, як проходить процес „повернення” особистості до цивільного життя. Головні якості, які потрібно проявити у цей період – це терпіння, розуміння, любов і прийняття. Психологи говорять, що не потрібно в перші місяці після повернення людини з війни звалювати на її плечі тягар усієї відповідальності за життєдіяльність сім'ї. Інша полярність у поведінці – жалість, прокручування епізодів війни, намагання „залізи в душу” – також не допоможе, а, навпаки, завадить скорішому прийняттю реальності – життя без війни. Важливим аспектом є усвідомлення учасниками бойових дій своєї необхідності та того,

що вони потрібні цивільним. Наслідки легше подолати через різні види терапії, в тому числі арт-терапії – малювання, гончарство, відвідування музеїв та інше.

Соціальне обслуговування відіграє важливу роль у відновленні та стабілізації психоемоційного стану учасників АТО Вони мають наступні пільги:

- першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту; здійснюється незалежно від форми власності (державні чи приватні);
- позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником бойових дій. Рішення про відшкодування витрат приймають районні (міські) відділи соціального захисту населення. Розмір відшкодування становить до 25 % посадового окладу соціального працівника.

Конкретні розміри відшкодування витрат встановлюються з урахуванням стану здоров'я особи, яка потребує догляду, обсягу соціального обслуговування та умов проживання (міська або сільська місцевість, наявність або відсутність комунально-побутових зручностей, транспортної мережі тощо). Виплата призначається на строк від 1 до 6 місяців і провадиться щомісячно органами соціального захисту населення за місцем проживання особи.

У разі відмови такої особи у влаштуванні до закладів соціального захисту населення чи обслуговуванні службами соціального захисту населення вдома відшкодування витрат, пов'язаних з доглядом, не провадиться. Виявлення, облік, обстеження умов життя осіб, які потребують догляду, проводиться районними відділами соціального захисту населення.

Висновок. Треба пам'ятати, що учасники бойових дій, захищали країну, вони мають право на соціальні пільги, на забезпечення і винагороди, та чи не

найважливіша проблема – це психологічний стан ветеранів, можливість їх адаптації до життя після війни. Тому перспективами для подальших досліджень є вивчення досвіду тих країн (Америка, Ізраїль), які вже стикнулися з воєнними синдромами. Подальших наукових розробок потребують також програми підготовки спеціалістів по роботі з реабілітації ветеранів-учасників АТО.

Література: